

TIẾNG-DÂN

叻 La Voix du Peuple 民

CHỦ-NHÂN HỮNH-THỨC-KHANG
Quản-ly
TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

BÀO-QUÂN
Số 173, đường Đông-bà, Huế
Hộp thư: số 61
Giấy thép nói: số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN - Huế

Biết không rõ ràng, bại hơn là không biết.

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHƯƠNG	NGOÀI- QUỐC
Một năm - \$300	600
Sáu tháng - 2.50	3.50
Ba tháng - 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. - Al đăng quảng-cáo, việc riêng-sia thương - nghị trước.

CÁI KIẾP VẬN CỦA CHỮ HÁN

Ở bên Á-đông ta, mà nói văn hóa thì cổ nhất và thể lực rộng lớn nhất là chữ Hán. Chữ Hán phát nguồn ở nước Tàu mà dần dần truyền sang các nước láng giềng như Nhật-bản và Việt-nam ta, văn Việt. Tuy sau có Phật giáo truyền sang (chữ Phạm) song phần nhiều cũng dịch ra chữ Hán mới truyền bá được rộng. Một giống văn hóa lưu truyền đã mấy ngàn năm, dầu ngày nay so với khoa học phương Tây, tỏ ra những điều khuyết điểm, song nói về triết lý thì tinh túy của hiền triết xưa nay nhóm gộp vào trong, không phải là ít. Xem các nhà học giả Tây phương ngày nay, phần nhiều dịch sách Đông-phương mà tỏ ý khuyhnh hướng, thì giá trị văn hóa Đông-phương trong sách vở chữ Hán thế nào, không nói cũng rõ.

Nước ta trước đây theo văn hóa Tàu, không học thì thôi, còn nói sự học thì tức là học chữ Hán. Trên vài mươi năm lại đây có chữ quốc ngữ thành hành cùng phong trào Âu hóa, phần đông người mình lại xu hướng về chữ Tây, thành ra chữ Hán đã thành cái «vật cũ đồ xưa» không ai chăm đến. Hơn được kém thua, ấy là cái lý chung trên trường thiên diễn, đều ấy không cần phải nói nhiều. Song có điều đáng nhìn xem như toàn cả xã hội Cổ-việt này chưa sao dứt hẳn cái giấy ấy được, là trong cuộc sinh hoạt giao tế hằng ngày, cứ thấy nói chữ Hán, viết chữ Hán luôn luôn. Suy nguyên ra thì có mấy cơ:

- 1) Người Tàu có văn hóa trước mà mình bắt chước theo sau, nên dúng lâu thành quen; chữ Hán đã nhập tịch vào tiếng ta nhiều, cũng như các chú khách Minh-hương ngày nay thành ra người Nam không phân biệt được. (Thí dụ: các tiếng *bát nhân, vô lý* v.v.)
- 2) Thói quen sùng bái chữ Hán đã lâu, bề ngoài nói Âu nói Mỹ mặc dầu, mà cái nào đi truyền ấy chưa sao rửa sạch, vẫn nhận chữ Hán là lời đẹp; nghiệm như các tên hội này hội nọ cũng các tên báo và tạp chí, mười phần đến chín phần dùng chữ Hán thì đủ rõ (chữ: *Công thương liên hiệp, Tiền long hương đoàn, Tân thiếu niên, Thế thao* v.v.)
- 3) Trong công văn bộ, tính phủ, huyện, đồng lý ở Trung-kỳ thì dùng chữ Hán.
- 4) Trong báo và sách quốc ngữ xen chữ Hán vào rất nhiều, dầu là danh từ mới

(như tự do, bình đẳng, cách mệnh, dân quyền v.v.)

Kể mấy cơ đó đủ thấy chữ Hán ngày nay ta không học nữa mà cái hồn «Tứ viết» 子曰 nó còn dăng dình là như thế. Ta đã không học chữ Hán mà lại ham dùng chữ Hán, thành hay diễn ra cái trò rối, làm cho nó càng che lấp sai suyền, tiêu mòn thêm mà không ích gì. Cứ như ký giả đã thấy cái lối dùng chữ Hán của người mình trong khoảng gần đây, thì ôi thôi! Ích người này mà dân sang người kia, lời ông Giáp mà vu cho ông Ất, chữ một nơi mà giải nghĩa một ngữ, không còn ý nghĩa gì nữa. Như năm trên có tờ báo nọ dẫn câu «Dân lý giải làm trời», mà nói là của ông Mạnh tử. Gần đây có tờ báo giải nghĩa chữ «vô trượng» và «đạo lý», nói trời nói đất, nói chỉ cũng được (ngoài còn nhiều không kể hết), cái gan họ bạo thiét! Ôi, ngũ kinh đem làm cái đàn, Luận Mạnh nhét vào xô kín, mà mở miệng ra và cầm đến cầm viết, thì loài những chữ Hán. Ấy không phải một cái họa kiếp cho chữ Hán hay sao?

Nói thế không phải buộc cho người mình phải học theo lối cũ như thói học chữ Hán ngày xưa đâu. Bản ý của kẻ viết bài này là cốt trông cho người mình, nếu không nói không viết đến chữ Hán thì chớ, bằng đã nói đã viết đến nó thì biết được chữ nào câu nào phải hiểu nghĩa chữ ấy câu ấy cho chắc chắn dịch xác; không nên dụng dẫu nói đó, đem râu ông A mà cầm vào cầm bà B, giải lầm nói lạc để làm vạ cho lớp thanh niên sau này vậy.

Cái kiếp chữ Hán ở nước ta như trên đã nói, song còn là cái nhánh, đến cái gốc nó ở nước Tàu kia mà chính ngày nay cũng bị một cái họa kiếp gớm ghê, có lẽ bác trời giá kia có ý gì ghen ghét chăng, sao mà tấn kịch bị thảm của chữ Hán cứ thấy diễn ra luôn, xin lược kể vài chuyện:

Theo điều ước quốc tế văn minh ngày nay thì dầu 2 nước đánh nhau, về những cơ quan văn hóa, có cái nghĩa vụ bảo toàn, không được phá hoại. Thế mà từ mấy năm nay, bao nhiêu nguồn gốc cho chữ Hán, cứ bị tấn kịch phá hoại:

đốt ở Mãn-châu thì *Tứ khổ loan thư* kè có 75.854 quyển sách, đều bị tan tành và chớ đi đâu mất. Mới rồi ở Thượng-hải thì *Đông phương đồ thư quán* và *Thương vụ ấn thư quán* là hai sở cơ-quan văn hóa rất to tát, cũng bị quân bom và đạn súng cối xày vô tình kia làm cho theo mây theo khói. Những vết thương đau đớn làm cho cái nguồn chữ Hán khô cạn như thế, so với cái họa đốt sách của Tần-thủy Hoàng và Lê-mông gi đầu!

Nhân bản chuyện chữ Hán mà phụ thêm một câu hỏi: Văn minh hay dã man? Ưu-thời-Khách

LẠI THÊM CÂU CHUYỆN LIÊN NGÃ NỮ!

Tiếng súng ở Mãn-châu còn nổ lộp bộp, quả bom ở Thượng-hải - Ngô-tung lại rơi tung ra, khói đen che đất, lửa đỏ ngất trời, nguy ngập biết chừng nào, mà trừ Mã-chiến-Sơn có đánh mấy đạo ở miền Bắc, cũng mấy trận kịch chiến của đạo quân 19 ở vùng Hạp-bắc - Ngô-tung, mà đương cuộc cứ vác đầu đi kiện; kiện với ai? Quốc-Liên mấy tháng nay, mấy ông này - ông kia, miệng kho mui và khoan phủ tâu nghe cũng khá nhiều, mà đã có hiệu quả gì đâu. Nay lại còn đề khởi cái gọi «trông nhờ hàng xóm» nữa. Hàng xóm này là ai? tức là Nga-Đô! Ôi! Liên Nga! Liên Nga! Liên Nga mà chống được chủ Nhật hay sao?

Mới rồi có tin truyền rằng các nhà đương cuộc Trung-hoa bàn nhau rằng, nếu các nước mà không giúp Trung-hoa giải quyết vấn đề xung đột này, thì Trung-quốc sẽ liên Nga để chống Nhật... Tin này đồn ra, có tờ báo nọ kiến bác, đại ý nói: «Trung Nga liên hiệp, làm cho có được cái thế của người Nhật mà giảm bớt sự khốn khổ về việc biên phòng ở Đông-bắc, không phải không ích; song xét trong thực tế thì khác hẳn! Một cái án Trung-Đông thiét - lộ, mình với Nga còn đương tương tri, nếu như liên Nga, không khác gì hai tay bưng cái quyền lợi ấy dâng cho người Nga mà mình không được hỏi đến nữa. Nếu như sơ suất hờ hững tới cái ích liên Nga chưa chắc được một dính, mà cái họa liên Nga sẽ xếp mười xếp lăm. Huống chi đứng về

phương diện Tô-Nga mà nói. Nga hiện đương chăm lo kế hoạch năm năm mà chưa xong, có thể vì Tàu mà hy sinh về cuộc kháng Nhật không? Dầu vậy thì Nga xuất binh ở Đông-bắc, ắt nhiều quyền lợi Nga sau này cũng chiếm ở Đông-bắc. Thế là cửa trước dưới hôm mà cửa sau rước soi, hùm với sói đều là giống muốn tham cá, có ích gì đâu... Quả các nhà đương cuộc mà có ý kiến ấy, không nung hay tỏ chỗ tư tư, không có lòng đương lúc nguy cấp này, duy có một đường là cả nước một lòng, hết sức tự vệ, chớ cái tư tưởng ý lợi sức ngoài, hãy nên tuyệt đi...»

Paoli, phạm việc gì trên đời, không tự trông nơi mình mà trông cậy vào đầu đầu, đen là việc cầu may mà không chú gì la chắc chắn cả.

Có kẻ nói rằng: Trung-hoa tuyên ngôn cái thuyết liên-Nga, vì biết các nước đương sự cái độ: Nga-Đô lao rông ra, nên nói buộc nhà cho liệt cường phải can thiệp vào vấn đề xung đột chống được giải quyết, câu nói cũng có lý.

TỰ-TRỢ-GIẢ

LỜI THANH MINH CỦA CỤ SÀO-NAM

Gần đây có tiếp được các nơi, hoặc trong Nam hoặc ngoài Bắc, kể viết tờ, người đánh điện, nói với tôi xin in những bài vở mà tôi đã làm ra, nên tôi có lời thanh minh này: Thưa đồng bào, văn chương tôi làm vào không có cái gì đáng giá kia, mà tôi vẫn sẵn lòng mong cho anh em trong ngoài đọc xem cả. Nếu thiét in hành được, tôi rất vui lòng, không cần gì xin. Nhưng cái quyền in hành được hay không, không phải tại tôi. Xem năm trên, Duy-lân-thư xá, đã có in mấy bản sách của tôi mà kết quả ra sao, thì đủ rồi! Vì vậy nên tôi xin thưa thật với anh em: nếu ai có sẵn lòng muốn in văn chương tôi, thì xin chịu khó tôi giáp mặt tôi mà thương lượng, nên chăng thế nào, lúc trực tiếp bàn bạc, tôi mới dám quyết định. Nếu chưa trực tiếp với tôi, mà chỉ gửi giấy hay dùm điện mà thôi, thì tôi xin chịu dẫu tội với anh em, không dám nhận lời, và không chịu trách nhiệm. Ở trong đó có vô hạn khổ tâm, xin đồng bào hiểu lượng!

Phan Bộ Châu.

ĐẦU LÀ CÔI PHÚC ?

LA MỘT BỘ
Triết-học và Ái-tình Tiểu-thuyết
CỦA GIANG-HẠ DỊCH-THUẬT
Rất có giá trị, rất hay, sẽ đăng ở báo Tiếng-Dân

Ngoài cái giá trị văn chương ra, vì cái công phu nghệ thuật, cái trình độ học thức của tác giả là một nhà thiên văn học trẻ danh, mà bản tiểu thuyết «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?» sẽ bày tỏ cho độc giả nhiều điều rất mới lạ trong rừng khoa học, mà có lẽ xưa nay độc giả chưa từng nghe đến.

«ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?» tuy là một bộ triết học tiểu thuyết, nhưng nó tránh khỏi cái lộn xộn khô khan lãnh đạm mà ta thường thấy ở trong các tiểu thuyết khoa học. Đó mới là tiên ở trong «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?» là lại là một cái tình đặc biệt, trái hẳn với các tiểu thuyết khoa học thông thường.

Vì cái độc đáo của mỗi một tiểu thuyết «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?», vì cái tư tưởng siêu việt của nó mà nó có giá, một cặp giá sẽ trao lại đồng vai chủ động trong tiểu thuyết «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?», mà bộ tiểu thuyết «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?» đã thành một bộ triết học và Ái-tình tiểu thuyết rất có giá trị.

Tiểu thuyết «ĐẦU LÀ CÔI PHÚC?» đã hay lại có thể mở mang trí não của ta, làm cho ta biết nhiều đến huyền nhiệm trong vũ trụ, nhiều cái lý thuyết mới mẻ trong triết học. Độc giả nhớ xem cho trọn bộ.

CHUYỆN ĐỜI

Chuyện chè... Tình nghi...

Tự cổ di lai, các tướng chuyên chế không hề nào là không phò diên, ngoài xã hội, quốc gia, cho đến trong gia đình, hễ là từ hai người trở lên sống chung với nhau gây thành một cái đoàn thể, thì thấy các thủ đoạn chuyên chế. Nhưng chuyên chế cho lắm như Tần thủy Hoàng thuở xưa ở Tần đốt sách chôn học trò. Mất-xô-luy. Ni ngày nay ở Ý không cho nhân dân phẩm bình hành vi của mình, rồi nó cũng ra vậy đó; chỉ để một cái ô diêm trên lịch sử, làm trò cười cho người đời sau thôi.

Tuy nhiên, trừ ra một số người không chịu nổi cái 5m lợ - vì cái cơ tánh khí trời sinh, không khi nào chịu khuất. - bao nhiêu người khác đều chịu được, nghĩa là có thể chịu được cả. Ví dụ: Tần-thủy-Hoàng đốt sách chôn học trò, thì mình đứng đọc sách, đứng đi học, ai sao nghi-và(!) đối được? chôn được? Mất-xô-luy-Ni cấm đi nghị các việc chánh trị của nghị - va, thì mình làm dân Ý cứ ăn no rồi nằm, ai sao nghi - va, bả, lợ được? Tôi nói «có thể chịu được» - vậy đó, nhưng không phải tôi thề dân Trung quốc ở dưới mồ giấy mà bản đưng đọc sách, đưng đi học, không phải tôi liệng đầu bay trên nước Ý mà kêu gào dân Ý, bảo cứ ăn no rồi nằm đâu.

Tôi nói: «có thể chịu» là cũng vì một cơ nết: có một cách chuyên chế mà không thể chịu được nữa kia. Tức là bất người ta chịu trách nhiệm về những chuyện xảy ra không tương quan với hành vi, cử chỉ và ý thức của người ta. Như tôi nhớ lại khi còn tăng học với một ông thầy... vào lúc sắp đi thì bằng thành chung, một ông thầy kia tôi vì có bệnh xin ở nhà, ông thầy gầy ấy la to:

«Anh không biết ngày đi thì gần tới sao? thì giờ đâu mà còn đâu?»

Câu nói ấy là ý thầy tôi bảo đưng đầu nhà. Thật tôi đã cố gắng rửa rửa lòng thầy cho mấy đưng không thể vắng lời được, họa là tôi có đoạt được cái quyền của bác Tạo chăng!

Về các chuyện buộc người làm điều mà phép người không thể làm được như vậy, tôi xin kể dưới đây một chuyện rất có lý thú:

Một đôi vợ chồng nọ ăn ở rất hòa thuận với nhau, lấy nhau đã mấy năm rồi mà thương yêu nhau chẳng khác chi hội mới gặp. Vì vậy mà vợ chồng không khi nào đấu nhau việc gì. Một hôm đương lúc đêm khuya canh vắng trong phòng hai vợ chồng nằm nghe có tiếng cười ai sật. Người vợ ngồi mình thớ giấy, mới hay là chồng mình thấy mộng mà cười, bên khêu ngọn đèn xem thì vợ cười hây còn in trên cặp môi của người chồng đương ngủ. Vợ thờ chồng giấy:

«Mình cười làm tôi phải kinh hãi; vậy mình trông thấy điều gì mà vui sướng hươg vậy?»

Người chồng đưa tay lên trán rồi nhớ lại giấc chiêm bao vừa thấy, bèn kể chuyện cho vợ nghe:

«Tôi nằm trông thấy mình đi cưới vợ bé cho tôi, mừng quá nên cười...»

Người vợ vì thường chồng nên có tánh ghen, trách chồng sao có chiêm bao dẫu quái gỡ như vậy.

Người chồng cũng hốt lòng dè sợ nhưng người vợ không chịu nghe, cứ nằm ní trách móc sao chồng có lý học.

Bất đắc dĩ người chồng phải tìm lời nói qua cho vợ đi nghỉ:

VAN-VAN

CẢM X. C SAU KHI ĐỌC BÀI «NGƯỜI VỚI VẬT» trong báo Tiếng Dân số 468

«Ai nói người hơn giống vật nhĩa, Rằng khôn rắng khéo đã trăm đời! Việc đời ngờ ngộ nhân rắng khỉ, Miếng lợi đũa tranh toai mõ dĩa. Thấy đợc đên lòng nhân cóc rúc, Tham mỗi mớ bầy tri rủa meo. Người mà như thế hơn gì vật, Há phải hơn ai một nọ đeo.»

Ra quá gì đân cái bụng người! Đem thúi bợc trảng mực hóa xôi. Bại lay bắt cả tham cang nước, Mọt xóc mướn voi lảo bán trời. Vạch lá lùm sần đả mọt kếp, Rạng cng nhắt khỉ lả trời đời. Ngồi không nói khoét kia ai đó? Nhà chấy ròi xem mặt chuyết lời.

«Ai ôi ai có mồm làm người! Tu cũng vãng lòng bợn ai! Đoàn thể kẻ giáy đặng mồi dĩa, Tự do gieo giống khắp bầu trời. Xứng danh khỏa lợi giao cho chúng, Dợc sải lòng son chừ đời. Được thế, thế rồi ta hũy nói! «Người thiêng hơn vật hẳn như lời H. D.»

GIẤY TỜ CHUYỆN NHIỀU

Chuyến bửa 6 maza các viên chức ở một thám đi khám các hiện sách ở Hanoi, có bắt được nhiều sách cũ, như «Sách chơi xưa» năm năm năm... 12 người bị đời hỏi, hiện có 2 người đang giam tại nhà pha Hòa-lô.

2 quyển sách «Saigon, Thương-hải, Hoàng-lân» tác giả Văn-Trinh, nhà in Báo tin Saigon xuất bản, bị cấm không được lưu hành và tăng trừ ở Bắc-kỳ.

Bà Quensel, khoa học bác sĩ, một nhà trẻ thuật trẻ danh ở Thụy-điển (Sve-de) đi khảo cứu cách sinh hoạt của các dân tộc Viễn-đông đã viết sách, vừa rồi có đến Huế.

Hoàng tử nước Bỉ (Belgique) đi du lịch cõi Viễn-đông đến Huế hôm 14-3.

Hội sưu quốc các khách trú ở Hanoi, mới kết sẽ lập quyền ấy thì nhất, lấy 1 tu để gọi về giúp chánh phủ Tân, được số tiền là 37.000\$.

Vụ tri châu Đoàn-đình-Nghiem cũng với chánh tổng Lý Văn-Vương can tội hồi lợ 00\$ ở Hanoi đã kết luận: Đoàn đình Nghiem trắng án, chánh tổng Lý Văn-Vương bị 3 năm tù, 50\$ phạt, 50\$ bồi thường, 00\$ của hồi lợ phải trả lại.

Ta phạm tội nhà pha Hải-phong hiện nay tất cả là 485 người.

«Thôi tôi lỡ thấy chiêm bao lần này, từ nay tôi không chiêm bao nữa. Người vợ vừa khóc bệu bệu vừa nói lại:

«Mình chiêm bao là tự cái nỏ của mình, bác tôi theo dừ sao được? Người chồng cũng nói liều cho được lòng vợ:

«Thôi, từ nay tôi không ngủ, thì sao còn chiêm bao nữa được...? Văn biết mấy lời của chàng kia là để nói cho qua chuyện thôi, chớ ai đâu không ngủ mà sống được!

«Ai đọc các chuyện trên không khô, không mỉm cười, nhưng đừng nên cười vội, trong các chuyện ở đời có mấy chuyện khó đâu!

Nói rằng người này có tư tưởng gì đó, người khác có khuyhnh hướng kia nọ mà buộc tội cho người ta, thì có khác chi «hí đần bá trên kia buộc tội chồng mình năm thấy chiêm bao mộng mỹ!

Cười đi!

«Cười-Nghệ»

(1) «Cười-Nghệ» và là một tiếng tục nhĩa miền Trung-bộ hay đưng, chỉ cái người lộng miệng, cũng như nói: «Người kỳ, Anh ta.

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

Chữ trình của đàn-bà

HAI CÁI GIỚI-THUYẾT MÀ NỮ-GIỚI TA CẦN PHẢI PHÂN HIỆU

(Tiếp theo)

Bất kỳ vấn đề gì, đã phát khởi ra mà giới thuyết không được phân minh, nghĩa là giới hạn rõ rệt, cái này thì với cái kia, thì đi lại không phải là ít. Như nói bài trước giải cấp mà thấy ai bạn lương Bắc hoặc hàng Qui-nhơn, vội để cho là nhà tư bản mà sinh lòng ác cảm.

Chỉ một lý do ngàn giăm, sự lầm lạc kỹ không phải tại giới thuyết không rành mà gây ra hay sao? Vấn đề nữ quyền của chị em ta, cũng không khỏi có điều lầm lạc kỹ.

Gần đây trong đám thanh niên nam nữ, vì cái cơ chế độ bất lương, gia đình áp chế mà đi ra những liên thâm kịch « tự tử », làm cho dư luận sôi nổi mà đám chị em ta cũng lấy làm xót lòng; một hai toan tìm phương thoát ly cái ách khổ nạn kỹ mà bước lên con đường giải phóng. Giải phóng tức là khôi phục lại quyền trời phú cho chị em ta, tôi cũng một lòng yêu mến ham mộ như ai kia. Song trong lúc phong trào giải phóng mới khởi, đầu lên mà ở trong đó có cái chi khuynh hướng đến cái chủ « tự do không bờ » kia, theo như con mắt hẹp hòi của tôi suy xét thì chủ khuynh hướng cực điểm kỹ rồi là có hại đến cái nền chủ « Trình » là cái đức cao thượng duy nhất của nhân cách nữ giới ta xưa nay. Lòng lấy làm nguy, không dám nói lộng xin bày tỏ 3 cái giới thuyết quan hệ!

1. - Tự do kết hôn với thất tình khác nhau thế nào?

Sự hôn nhân áp chế, bởi cái ách gia đình tệ hại thế nào, không phải bản thân. Song nói tự do kết hôn không phải là gặp đàn lấy lấy mà cho là tự do đàn. Trong đời người đàn bà, ta phải nhận vấn đề kết hôn là trọng yếu trên hết mọi việc. Vì nên hư họa phúc trọn cả đời người đều quan hệ tại đó. Bởi vậy nên đàn bà đã đến tuổi (18 trở lên), trước khi định kết hôn, cần phải có báo p án đoán, có mặt lựa chọn, ngon n. udo lịch sống, đường tơ kẻ tóc, như như xem xét, thấy rõ tư cách người nào xứng đáng làm chồng, khi kỹ sẽ đính nguyên sống đời, thác gốc xương; người kỹ hoặc tự mình lựa chọn, hoặc tự cha mẹ định phối mà mình để hợp ý, sau lúc mình để lựa chọn cần thận, mười phần vừa lòng thì làm lễ chính thức kết hôn. Nói tắt lại tự do kết hôn là tự ý nguyện mình để ưng hợp sau khi lựa lựa cần thận mà không phải ai ép buộc. Cái giới hạn tự do là thế. Trái lại không cần xem xét lựa chọn, không biết gia thế tư cách người kỹ thế nào, chỉ vì kim tiền sắc đẹp mà mê mắt, nghe lời trắng gió chim mèo mà xuôi lòng, rồi đến những trò treo tường treo ngõ, trong bọc trên gác, đem chủ trình bán rẻ như cỏ kiến trong truyện, như vậy không gọi là tự do mà chính là thất tình; thất tình tức là hư cả đời mình.

LUẬN-ĐÀN

Chữ trình của đàn-bà

HAI CÁI GIỚI-THUYẾT MÀ NỮ-GIỚI TA CẦN PHẢI PHÂN HIỆU

(Tiếp theo)

2. - Tại giá với thất tình khác nhau thế nào? Theo thuyết Linh quyền thì một vợ một chồng là hợp với nhân đạo và lễ pháp. Nhưng pháp luật gia đình, không có cái gì hơn là vợ chồng bách niên giai lão. Song người ở trên đời, có phải ai ai cũng hưởng được cái sống đầy đủ trăm năm kỹ đâu. Cái cuộc đời bất thường mà nửa đường đứt gánh, trong xã hội ta thường thấy luôn. Gặp cả cảnh trai góa vợ, gái góa chồng kỹ, đàn ông tục huyền để cho là việc thường, thì đàn bà tại giá cũng không cho là trái lẽ được.

A. mà lòng son dạ sắt sống chết một chồng kỹ là tuyệt bực rồi. (Bên phương Đông có người mời L.tra gã với người nào mà rui người kỹ bất hạnh, người con gái chết theo, hoặc ở góa trọn đời). Song thông thường loài người, không phải cây đá, không thể lấy cái luật khổ hạnh mà buộc chúng cá mỗi người. Vậy ai rui gặp cái cảnh nửa đường đứt gánh mà toan gây cái gia đình thứ hai, thì hết taog công trước, chọn người chồng sau, cứ công nhiên theo con đường quang minh chánh đại mà đi (như có con thì nuôi con cho lớn, hoặc vì tình cảnh có thể lấy chồng mà nuôi được con v.v.). Khi tới mình bạc, khi đi cũng mình bạch, như vậy tuy so với kẻ từng nưt cao lương (chất sống một chồng) nói trên vẫn có kém thua, song không cho là thất tiết được.

Trái lại, chồng còn tro tro mà đi mèo đi mả, hoặc trước đã chung tình với người này, mà sau lại ôm cầm thuyền khác, hoặc chồng chết, có con, đã tiếng nuôi con để che miệng đời mà kỹ thiếp sớm đưa tới mệnh, đưa trước che sau, rất đạo đức không ba năm mà đại có một giờ (câu tục ngữ này có ý bới họ, chứ dĩ thế, thì tất không phải một giờ đau, một cá tư cách, bêu xấu cho bà con. Như vậy là thất tiết mà không phải là tái giá. (Ly dị chồng trước mà sau lấy chồng khác cũng thuộc vào cái case « tái giá »). Điều này các nước thường có luôn, song phải đủ lý do và như luật nước Nga mới định: sau ly dị một kỹ hạn khá lâu, và một đời không được 2 lần ly dị, cũng đáng lẽ).

Như đại lược kể trên, tự do kết hôn với thất tình, tái giá với thất tiết, giới thuyết rất là phân minh. Trong đám nữ lựa những ai về phần con gái chưa chồng thì cần phải xét cái giới thuyết thứ nhất; còn ai đã có chồng thì cần phải xét cái giới thuyết thứ hai, nhận rõ cái cảnh địa của mình mà gia vàng giữ ngọc, thì chữ trình qui giá của nữ giới, dần ở cảnh ngộ nào cũng không ai lấy kim tiền và mưu kế gì mà lừa phỉnh được. Kia những thuyết « xỏ bả » nhép tự do với thất tình, tái giá với thất tiết làm một việc, giới hạn là mẹ, trắng đen lộn xộn, nếu nữ giới ta không thêm thận mà suy xét cho phải hiểu, có ngày bả rở chủ trình, phá sản nhân cách mà ăn năn không kịp chờ chẳng chơi.

Trọng-gôn

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY

HUẾ

Lương tâm và chức trách ở đâu?

Ngày 10-3-32 tại nhà bộ sản Huế có xảy ra một chuyện rất thương tâm:

Thầy Q. (cũng làm ở nhà thương Huế) thấy vợ chuyển bụng liền đem đi nhà thương. Ai ngờ đến nửa đường (cách nhà thương chừng 7 km) người vợ đẻ rớt ra giữa đất. Chẳng biết làm sao thầy phải đạp xe riết đến nhà thương để xin người đến cứu gấp kẻo đẻ lâu sự nguy đến tánh mạng vợ và con. Đến nhà thương lại gặp có S.gác. Có này đây: ông đi mà cũng không muốn cho người gác phụ đi; cũng nước thầy Q. phải đi thưa với ông đốc L. và ông Cléret. 2 ông này phải sai người khác đi gặp. Nơi nơi thì dọa hé dẽ bị băng huyết rùn (hémorrhagie ombilicale). Nếu không tới sớm một chút thì đứa bé sẽ đi chầu trời! Chờ đến nhà thương thì hai mẹ con ngó đã mệt đuối bộ rất thảm thương. Hai quan đốc đã làm giấy trình có mục kia lên quan trên. Chức trách có mục mà đối với việc nguy cấp lãnh đạm như thế, lương tâm ở đâu? Bồn phẫn ở đâu? F. T.

THỪA THIÊN

Trốn sạch cả làng Hôm 9-3 vừa rồi lúc 2 giờ chiều, dân làng Dương-móng, tổng Su-lô huyện Phú-vang, hơn ba trăm người kéo đánh dân Lâm-Bồ (hai làng gần nhau) rất dữ dội. Không gì lạ, chỉ vì danh một cái đập, mà làng Lâm Bồ không cho. Vì nếu cho cái đập kỹ thì ruộng của dân phải bỏ hoang; và chẳng dám đi có đập kỹ lại có một cái miếu thờ thần. Dân Lâm-Bồ thì ít, chống cự không lại, phải bỏ làng mà trốn sạch. Hương chức có đi báo tòa. B. L.

THANH-HÓA

Việc làm trường học tổng Tuấn là Năm 1930 quan phủ Thanh-giá sắc cho tổng Tuấn-la trừ bỏ môn tiền làm trường 120 \$00 (có đăng báo Tiếng-dân số 318 năm 1931, và bắt thu cấp vào vụ công sưu năm kỹ; việc đã xong rồi, mà cứ im mãi, là vì: số bạc kỹ quan thu được 600\$00, còn lại trong túi mấy bạc đồng-lý 400\$00, chánh tổng cựu Nguyễn K. ác Thành 200\$. Chánh cựu này lợi dụng môn tiền kỹ bừa mua bò thả cỏ, để làm lợi; khi nào quan đến, thì kiếm cơ quanh quàng khất hoãn. Tới nay thấy quan trên thúc dục lại ra đương nhận việc làm trường.

Trường này do tay chánh cựu làm, chắc là sơ sai: 1- Do mới tham tâm ăn lãi nhiều rồi làm dối. 2- Chủ cơ ảnh cựu này vốn người chưa từng niếng tay vào việc kiến trúc bao giờ. Mong rằng quan trên sẽ đưng giao việc cho anh ta, thì một đũa may cho dân tổng quá. Người dân trong tổng.

NGHE-A-N

Một chiếc thuyền bị cướp và phá tan

Hôm 28 tháng giêng, một chiếc thuyền của người Cuong-dân chở nước mắm và hàng hóa đi bán mọi nơi. Lúc đi qua làng Hải-thanh (Ngũ-lộ) vừa bị giông tố phải ghé vào trú ở làng kỹ. Vì hàng nhiều, sợ thuyền đắm, nên xuất ra 70\$ để thuê dân làng ra chèo lên bờ. Không ngờ dân làng kỹ là bọn cướp, chúng biết trong thuyền có của, liền rủ nhau cả làng ra đánh cướp. Trong thuyền tình có bạc vạn. Lúc đã lấy sạch, chúng nó đưa thuyền lại một gò đá mà đập tan ra từng mảnh, Xong đâu đó, bắt người chủ thuyền làm giấy khai vì bị tố nên thuyền tông vào gò đá mà đổ nát.

Tiền thay! vốn có bạc ngàn bạc vạn mà bây giờ phải bán áo, bán khăn để ăn về cho đến nhà! Nghe đâu chuyện này, đã đến tai quan sở tại, và ngài đã phái người đi điều tra, chưa biết ra sao.

Tr. N

HÀ-TĨNH

Hai đầu tộ nên bỏ

Xã Đồng môn chúng tôi (thuộc phủ Thạch hà) kể đầu bù tộ thì nhiều song có hai đầu sau này, có hại cho dân, nhất là trong lúc sinh kế khẩn bức này:

1-) Cái lệ góp tiền đi tế quan. - Lệ này không biết bày đặt từ khi nào mà còn lại đến nay. Cứ hằng năm khi tết gần đến, thì dân trong làng bất kỳ lớn nhỏ dưới trên cũng phải góp mỗi người 0\$05 cho lý-hào chức dịch sắm lễ tế quan sở tại. Mấy năm trước đường sinh kế chưa khôn đến lắm thì còn dễ chịu, đến như năm nay là cái năm tai vạ cơ khổ không biết ngần nào, một người vài hôm vài lon gạo chắt, chẳng đủ vào đâu mà cái lệ kỹ vẫn cứ thì hành, làm cho phần đông dân nghèo phải bán đồ đạc trong nhà mà góp tiền tế kỹ. Trừ bọn lý hào mấy người nhà quan ra, người nào (Xem tiếp trang 3 cột 3)

Sách cầm

Ngự định Tòa Khâm ngày 12 Mars 1932, cấm lưu hành và tàng trữ trong xứ Trung-kỳ quyển « LƯU-TRUNG KỸ-SỰ » của Nam-kỹ thư-quán, Hanoi, xuất bản.

TÂN-VIỆT-NAM THƯ-XA

Vở gia-đình 500 trang
Đông-chu liệt-quốc 500 trang
Giá 1\$00 - QUAN-HẢI - Huế

Nên chú ý rằng:

HIỆU BẢO CHẾ
THÁI-QUANG-KHIẾT
ở QUINHON

Bản thuốc đã tốt mà rẻ, Chuyển tàu nào cũng có thuốc bán tây lại cả, nên thuốc được mới luôn. Ở xa mua gửi hết sức mau.

Đã sinh ra kiếp ở đời;
Ai không phòng-tích là
người chần tu !!!

100 người thì 99 người bị Phóng-Tích, làm khi có bệnh mà không hiểu bệnh gì. Muốn hiểu rõ, nên đi sau cử làm thầy Con-Chim sẽ biết.

MỘT QUYỀN SÁCH RẤT CỎ ÍCH

Bản báo mới nhận ứng quyền sách: « CÔNG VIỆC NHÀ BÀNG » - cuốn thứ nhất (Opérations de Banque lère partie) của ông Dương-tự-Nguyên soạn. Sách dày trên 250 trang. Giá bán, bla thường: 1\$20; bla học vãi: 1\$50. Bán tại Đông-tây An-quan 193, rue du colon, Hanoi.

Vì sách có ích cho các nhà buôn, các nhà kỹ nghệ v.v... cần phải giao thiệp với nhà băng, nên ngoài việc cầm ơn tác giả, bản báo lại có lời giới thiệu cùng đọc giả.

T. D.

NHÀ THƯƠNG TƯ

TRƯƠNG-ĐÌNH-NGÔ

Y-si Đông-pháp

Đã mở tại Quinhon đường Jules Ferry (sau lưng Pháp Hoa ngân hàng) thăm mạch, chữa bệnh và hộ sanh.

THAM-THIÊN-ĐƯỜNG
được-phòng
Cao, đơn, hoàn, tán

CHỜ' CỎ LÀM

Có người ngờ rằng chúng tôi cử người vào đặt ở Faifo một sở nhánh để phát-hành dầu tràm. Vậy xin công-bố cho ai nấy đều rõ rằng hiệu dầu Khuynh-Diệp có mở-mang thêm cách chi, khi nào cũng có quảng-cáo nói rõ trên báo, để ai nấy khỏi lầm các ngón giả-dối của kẻ khác, vì sự phát-dạt của sở Khuynh-Diệp mà sinh ra.

Còn nếu vì có người làm việc cũ của chúng tôi trong sở dầu sắp mở ở Faifo đó mà bà-con đoán như trên, thì chúng tôi xin bà-con cứ nghĩ kỹ và xét kỹ cách hành-dộng của họ cũng đủ rõ việc đó ra thế nào; chúng tôi cũng chưa muốn nói rõ những nỗi khổ-làm chúng tôi đã phải chịu, vì quá dễ bưng tin người rồi phải làm người...

Hiệu dầu Khuynh-Diệp, tự ngày bước lên con đường phát-dạt đến nay, thật đã trải qua không biết mấy lớp gian-nan, gian-nan vì người lừa, người phỉnh, người gạt, người phẫn, người phá, người tranh; nhưng càng gian-nan, chúng tôi càng bước tới thêm hăng-hải, lợi nhờ bà con tin dụng, anh em khuyến-kích, mà Khuynh-Diệp vẫn càng dám chời này mống thêm.

Khuynh-Diệp chỉ trông mong cho có người cạnh-tranh, vì cạnh-tranh là một việc hay trong trường thương-mại, nhưng Khuynh-Diệp cũng trông mong khỏi đối-phò với những kẻ cạnh-tranh bằng ngón bất-lương, lối dẽ-hèn, cách khôn-nạn...

Hiệu dầu Khuynh-Diệp cần cáo

Ông Nguyễn-dức-Điều, nay không có chân chỉ trong hiệu dầu Khuynh-Diệp và tạp-chí Kim-Lai nữa, nhưng giấy-mã của hai sở ủy-quyền cho thầy ta đi quảng-cáo cho Khuynh-Diệp và Kim-Lai và nhận tiền-bạc, chúng tôi đã thu hồi rồi.

Vậy tự nay xin bà-con ở các nơi chỉ nên tin những người có nùm đủ giấy-mã của chúng tôi mà có chữ quan trên nhận thực thôi.

Hiệu dầu Khuynh-Diệp và Tạp-chí Kim-Lai cần cáo

Lại có kẻ, vì ý riêng, mà đi các nơi tự xưng là chủ-nhân Khuynh-Diệp, rồi cũng có người làm, vì chính tôi ít đi xa thành cũng không mấy người biết mặt; nên bất-dĩc-dĩ tôi phải in ảnh tôi lên đây, để các nhà-buôn, các nhà đại-ly nhớ cho.

Viên-Đệ cần cáo

Trung-Nhật xung-dột

Khó hòa bình được
Đông kinh, 9 Mars (Rad. dép.) - Nội các Nhật hôm thứ tư, đã quyết định khai chiến lại...
Lúa gạo, 9 Mars (Rad. dép.) - Một bức điện ở Thượng hải nói rằng Nhật đã gửi lời hứa cho Trung hoa bảo phủ lại...

Đông kinh, 10 Mars (Rad. dép.) - Theo tin của các báo thì trong đêm thứ ba, có bảy đám cháy ở Phụng-thiên.
Đông kinh, 10 Mars (Rad. dép.) - Bộ Tham mưu Nhật nói đội quân người Trung hoa hành động riết tại Katung Lur và ở Nam-tường.

Tình hình Nam-châu
Đông kinh, 10 Mars (Rad. dép.) - Theo tin của các báo thì trong đêm thứ ba, có bảy đám cháy ở Phụng-thiên.
Đông kinh, 10 Mars (Rad. dép.) - Bộ Tham mưu Nhật nói đội quân người Trung hoa hành động riết tại Katung Lur và ở Nam-tường.

Viện binh nhệ côn đức luân
Thượng-hải, 11 Mars. - Theo các báo cáo của người Trung-hoa thì 600 lính Nhật đến thêm ở phía Bắc Lur-hà Phòng thương mại Thượng-hải, và Lao đông thì giúp Thượng-hải yêu cầu chính phủ Nam-không đưa viện binh đến.

Chống chịu tàung phuc là cờ Mãn châu quân Tầu nổi giậy lương Nhật
Moscou. - Hãng «Tass» ở Biogovetechensk báo tin rằng quân Tầu đương ở Sakhabisop, phản kháng việc trung lập của năm sắc Mãn-Mông, nổi lên giết mất 10 viên sĩ quan và nhiều người kien dân Nhật. Lại bắt giam viên tổng tham mưu quân đội chính phủ.

Lễ kỷ niệm lần thứ bảy Tôn đật Tiên ở Bắc kinh
Bắc-kinh, 14 Mars (Arip) - Ngày kỷ niệm lễ hội bảy Tôn đật-Tiên ở Bắc-kinh thành ra một cuộc hội quốc-dân đông. Một tram học sinh «vay phá» diễn đàn. Cảnh binh phải can thiệp bằng súng ống: 6 người học sinh và 1 người cảnh binh bị thương. Hai nghìn người bị bắt.

Việc chính trị ở Ấn-độ
Bombay, 7 Mars. - Việc phân tranh của hai dân Ấn-độ-giao và Hồi-hồi-giao, ban hồi đồng tư vấn tại cuộc hội nghị «Hàn-tròn» đã định chương nghị quyết cho quan thủ tướng Mạc-Denald đứng làm trọng tài. Nhưng dự luận có một phần muốn để cho Anh hoàng quyết xử, vì Anh hoàng quyết xử thì có lợi nhiều hơn là quan thủ tướng. Người ta nói nhân dân và hai giới kỹ phân tranh tịch diệt, không khéo vì thế việc lập hiến pháp không thành.

Thuốc cai nha phiện
Cảnh đã từng qua cái cảnh nghèo
Chưa chưa hát hát mấy mươi niên
Đèn khêu thì nghiệm công bao quản
Sách thuốc tinh tường đứ cấu nghiên
Hoàn thuốc tài tình hay quá thành
Người nghiên lúc uống sừng bằng
liên

Trước cuộc tuyển cử Tổng thống ở Đức
Ba đảng đi cạnh động
Berlin 19 Mars (Arip) - Hôm nay ông Hindenburg có một bài diễn-vấn cử động, trong 15 phút đồng hồ, và có dùng từ tuyên-diễn đưa đi khắp mọi nơi.

Tình hình chính trị Tây ban nha
Tolède, 10 Mars (Arip) - Cuộc bãi công về phần đại nghị nhất nghiệp nổi ngày mỗi tăng, hôm nay đã thành ra những đám cướp bóc, những đám xung đột cũng đánh úp các trại lính.

Viện binh nhệ côn đức luân
Thượng-hải, 11 Mars. - Theo các báo cáo của người Trung-hoa thì 600 lính Nhật đến thêm ở phía Bắc Lur-hà Phòng thương mại Thượng-hải, và Lao đông thì giúp Thượng-hải yêu cầu chính phủ Nam-không đưa viện binh đến.

CÁCH ĐIỀU-TRỊ THEO PHƯƠNG NỘI-ÂM
BỆNH GIANG-MAI bằng thuốc bánh Sigmargyl
Thuốc SIGMARGYL trác có ba thân hiệu đã thí nghiệm về Bệnh Giang-Mai, thuốc SIGMARGYL này chữa ngay ở mãn và ở các nội bệnh chứng-tên-thương, cả các thời-kỳ của bệnh Giang-Mai.

YÊU NƯỚC PHẢI YÊU NGHỀ
Thuốc là nghề rất quan hệ cho linh mạng loài người, Nghề thuốc nam ngày nay suy đồi quá, Nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯƠNG hết lòng nghiên cứu để bảo tồn thuốc nam, hiện đã chế tạo đủ hết các thứ thuốc cao, đơn, hoàn, tán rất linh nghiệm, đã được dùng nhà nước cấp khen, xin các ngài đồng hương chiếu cố mua dùng thuốc NAM-THIÊN-ĐƯƠNG, để chấn hưng cho nghề thuốc nam.

Magasin de Soieries TÂN-LỢI
129 - 140, B. Tổng đốc - Phướn
Đồn hiệu Hán và bán lẻ đủ các thứ hàng Tân, hàng Thượng-hải, như là: Khăn, khăn, lụa, vải, quần, áo, đồ... Hàng thiết kế, thiết bào, hàng nhuộm đen mực đen rất không bị ố phai trở. Hàng là áo, áo quần Bomboi, hàng Nhựt-đạp... Hàng đội của rất và toàn nhiều kiểu, nhiều màu thiết đẹp.

BẮC-NINH Bệnh quỳ đã có thuốc tiên!!
Nếu ai mắc LẬU, hay TIM-LÀ, hay LẬU bệnh CỐT nghiệp là bệnh rất hiểm trọng người mắc một thân dăm cỗng rươi thì sống sót, hay trọng tật nó buồn như kiến, hay còn ai mắc một thân, đem đi có mả?

DỰ PHÒNG TRƯỚC HƠN LÀ ĐỢI MẮC BỆNH MỚI CHỮA
Chúng ta sinh trưởng vào thời buổi nào động này, nhiều người dao yếu bách bệnh, cứ đợi đến lúc cuối cùng mới chịu chữa. Rồi sau, các bệnh lý phát ra, thành bệnh tế-thấp, thương thận hay thương ty, huyết-nhiệt đan du, nói tóm lại là tất cả các chứng phát ra, rồi cho ta biết là máu ta sầu. Chính là lúc nên cần tới thuốc giải-độc thật mạnh, mà không có thuốc nào hay bằng thuốc chữa danh TISANE des CHARTREUX de DURBON làm bằng các cây hương thơm ở núi Alpes có chất tiêu độc rất thần diệu.

Cố-tinh Bò-Thần hoàn
Thuốc này bán buôn bán lẻ hoặc mua lần đại-lý bởi tên họ SINH-HUY
N. 11 rue Maréchal Foch à VINH
CÓ THUY CHUYÊN-MÔN LÀM KHẮC XẾP
Khẩn nhiều tay tốt đẹp nhất, toàn tay cắt nơi, không phai mui, mỗi cái 3500
Khẩn nhiều tay tốt đẹp nhất 2.600
Khẩn nhiều tay tốt đẹp nhất 2.000
Khẩn lược tay tốt đẹp nhất 2.500
Khẩn lược tay tốt đẹp nhất 1.800
Khẩn lược tay tốt đẹp nhất 2.400
Khẩn lược tay tốt đẹp nhất 1.700

KINH-TẾ KHÙNG-HOÀNG
Thưa các Ngài,
Nếu ai bị bệnh kinh tế khùng hoàng, nên nên hiệu đính họ là là ở, theo như giá trong cuốn Catalogue 1932 của báo hiện. Như vậy, là chỉ bằng vài ngàn đồng, mà được một đôi giày An-gi (lụa) rất đẹp, mà cũng có công dụng như đôi giày da, rất ngai yên cho người An-gi. Mũ duy trì cho công nghệ An-Thành được quá (Đời khổ hạnh). Được thế chắc cũng khó ở ở An-Thành không phải là không khó vậy.